

Pandemiakestävä kaupunkisuunnittelu ja vaikuttavuuden viitekehys: katsaus RECIPE-tutkimushankkeen tuloksiin

Emilia Rönkkö

TkT, yhdyskuntasuunnittelun dosentti, Oulun yliopisto, arkkitehtuurin yksikkö

/

Kampuskehittämisen projektipäällikkö, Itä-Suomen yliopisto, Terveystieteiden
tiedekunta

Pandemiakestävä kaupunkisuunnittelu osana yhteiskunnan kokonaisturvallisuutta

Kirjoittajat

Emilia Rönkkö, Daniela Eklund, Heidi Enwald, Hannu Fritze, Heini Hakosalo, Heika-Liisa Hentilä, Timo Hugg, Henna Hyrkäs-Palmu, Tiina Ikaheimo, Eevi Juuti, Katja Kangas, Pekka Korpelainen, Raija Korpelainen, Jan Kuhanen, Mikko Kärmenniemi, Anelma Lammi, Tiina Lankila, Aale Luusua, Piia Markkanen, Anna-Maija Multas, Krista Peltoniemi, Taina Pennanen, Soile Puhakka, Linda Pyykkönen, Annukka Sainio, Marjo Seppänen, Anna Suorsa, Tuula Vasankari, Sanna-Kaisa Veimola

Vastustuskykyinen kaupunki: kaupunkisuunnittelu
pandemioiden ennaltaehkäisyn välineenä
(RECIPE)

Taustaa

RECIPE-projektissa (2021-2024) on tutkittu urbaanien elinympäristöjen roolia ja kaupunkisuunnittelun mahdollisuuksia tartuntatautiepidemioiden ja pandemioiden ennakkoinnissa ja ehkäisyssä. Keskeinen tutkimuskysymys oli: Miten kaupunkisuunnittelun keinoin voitaisiin ennakoida ja ehkäistä tartuntatauteja ja lieventää niiden vaikutuksia?

Hankkeessa yhdistettiin asiantuntemusta luonnontieteiden, ympäristöterveyden, maantieteen, terveyshistorian, informaatiotutkimuksen, kansanterveyden ja kaupunkisuunnittelun aloilta. Hanketta rahoitti Suomen Akatemian strateginen tutkimusneuvosto (STN).

Haaste

Miten pandemioita on aiemmin torjuttu kaupunkisuunnittelun keinoin, mitä covidista opittiin?

"Pandemiat leviävät kaupungeissa, mutta asiaa ei huomioida riittävästi kaupunkisuunnittelussa"

Miten seuraava terveyskriisi hallitaan niin, että sen vahingot eri yhteiskunnan sektoreilla olisivat mahdollisimman pienet?

Tutkittua vaikuttavuutta

Kotimaa | Kaupungit

Tutkijat uskovat löytäneensä ratkaisun, joka suojaisi meitä seuraavalta kulkutaudilta – Pelastusjyllää kaupunkien maaperässä

Vartin taajamat ja luontokosketuksen raju lisääminen – tutkimushankkeessa kaavaillut keinot muokkaisivat meistä immuunin seuraavalle tautiaallolle.

Kolmas metsäpäiväkoti aloittamassa Kuopiossa syksyllä

Metsässä toimiva päiväkotiryhmä saa tukikohdakseen kodan Puijonlaaksoon.

Kotimaa | Terveys

Mullassa möyriminen on päiväkotilapsille terveellistä – tutkimuksessa vastustuskyky parani nopeasti

Tutkija muuttaisi kaikkien päiväkotien pihat viherpihoiksi. Hän myös veisi lapset viisi kertaa viikossa luontoon.

Kuninkaantammen päiväkodin lapset olivat metsäretkellä Helsingissä 11. helmikuuta. Vuonna 2019 päiväkotikäisten lasten määrä väheni. KUVA: HANNA MATIKAINEN / STT

Metsäpäiväkodin tukikohtana toimii kota. Kuva: Joonas Nieminen / Yle

Marjo Valtavaara HS

15.10.2020 12:59 | Päivitetty 15.10.2020 15:51

Millaista vihreää lisää kaupunkeihin?

3kpl

Näkyvät puut

30%

Lehvästäpeittävyys

300m

Etäisyys viheralueisiin

**Elinympäristön,
liikunnan ja
immunologisen
terveyden
väliset yhteydet**

”Supertarjoumat”

Terveellinen kaupunki on kontaktikaupunki?

Tiiviys ja tartuntataudit

MAAPERÄN MIKROBIOMI JA LUONTOKONTAKTIT

SOSIAALISET KONTAKTIT

Ympäristöterveys: Patogeenisestä salutogeeniseen

Ennaltaehkäisy

Terveyden edistäminen

Sairaus

Terveys

Terveys jatkumona

Yhteinen terveys → monialaisuus

KONTEKSTILÄHTÖISET (SETTINGS-BASED) TERVEYDEN EDISTÄMISEN INTERVENTIOT

Fyysisen ympäristön
muutokset, "affordanssit"

YHTEISKUNTA- JA
YMPÄRISTÖTIETEET

ml. kaupunkisuunnittelu ja
arkkitehtuuri, sosiologia,
urbaanit systeemit,
kaupunkiekologia

KAUPUNKISUUNNITTELUN INTERVENTIOT

Maankäytön suunnitelmat,
strateginen taso

ELÄIN- JA
KASVIKUNNAN
EKOSYSTEEMIT JA
HABITAATIT

2. URBAANIT
HABITAATIT
(URBAN PATTERNS)

1. SUUNNIT
RATKAIS
(DESIGN PAT

Monikriisien aikakausi

Vaikutusten ennakkoinnin haaste

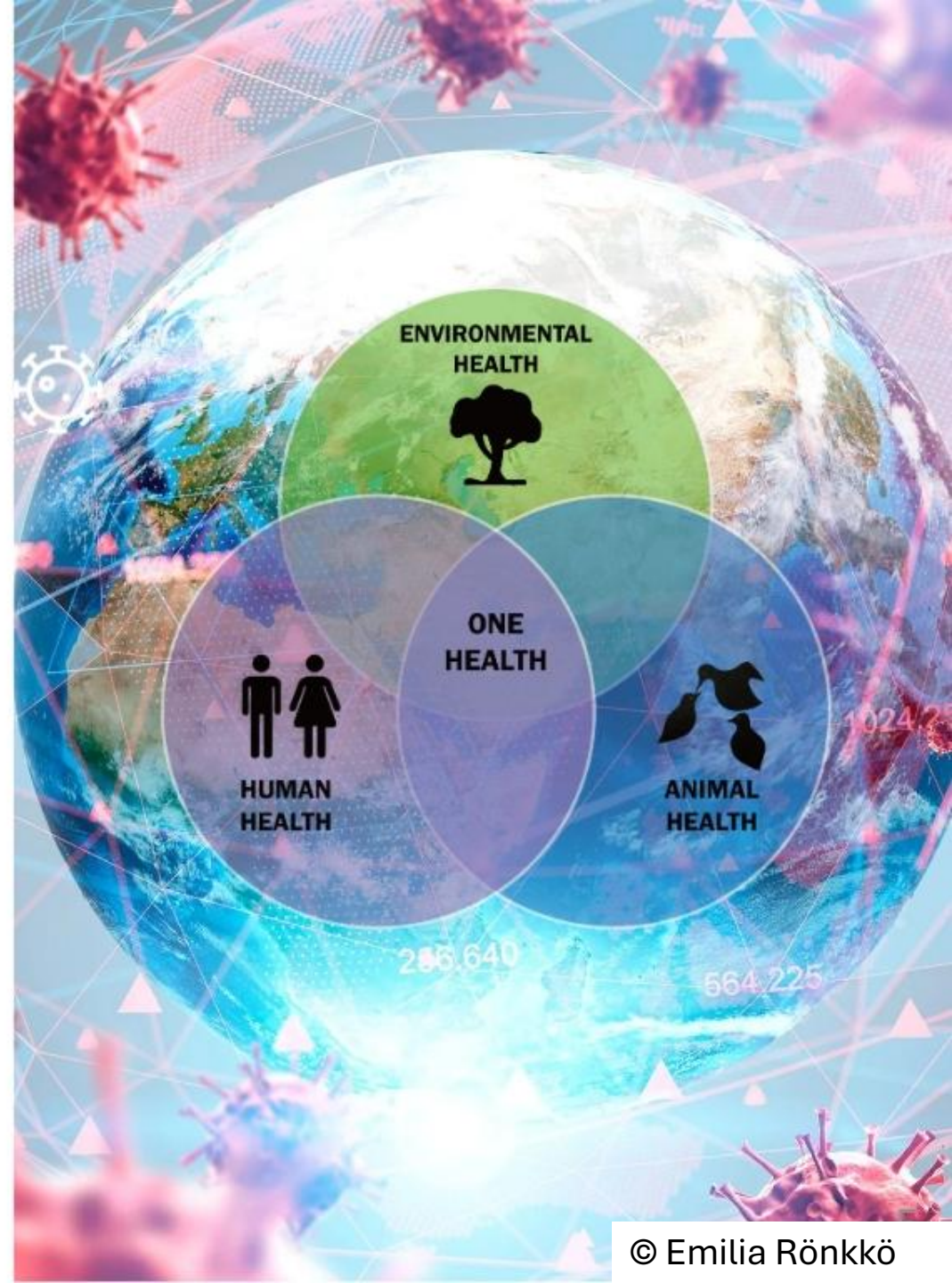
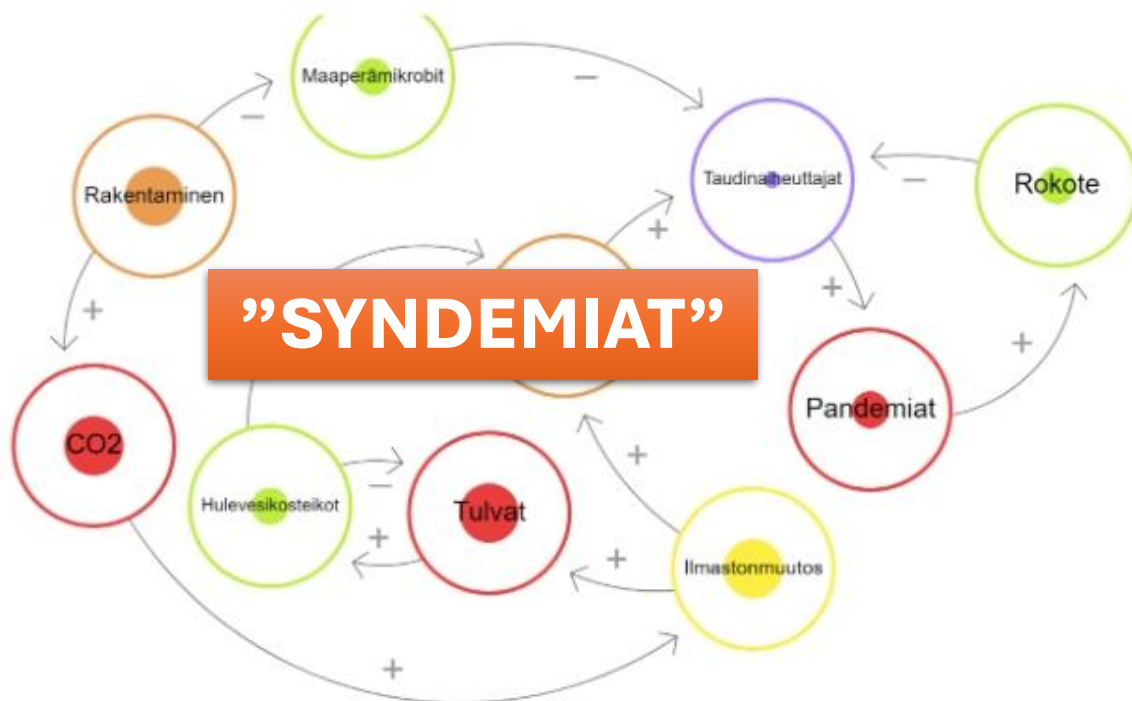
VESIVÄLITTEISET

VEKTORIVÄLITTEISET

ILMAVÄLITTEISET

Suunnitellut haavoittuvuudet

**AUTORIIPPUVAINEN
YHDYSKUNTARAKENNE
(LIKKUMATTOMUUSEPIDEMIA,
SAASTEET)**

**ILMASTONMUUTOKSEEN SOPEUTUMISEN
KEINOT JA ENNAKOIMATTOMAT
RISTIKÄISVAIKUTUKSET**

**ALUEELLINEN ERIITYMINEN,
HEIKOIMMASSA ASEMASSA
OLEVAT**

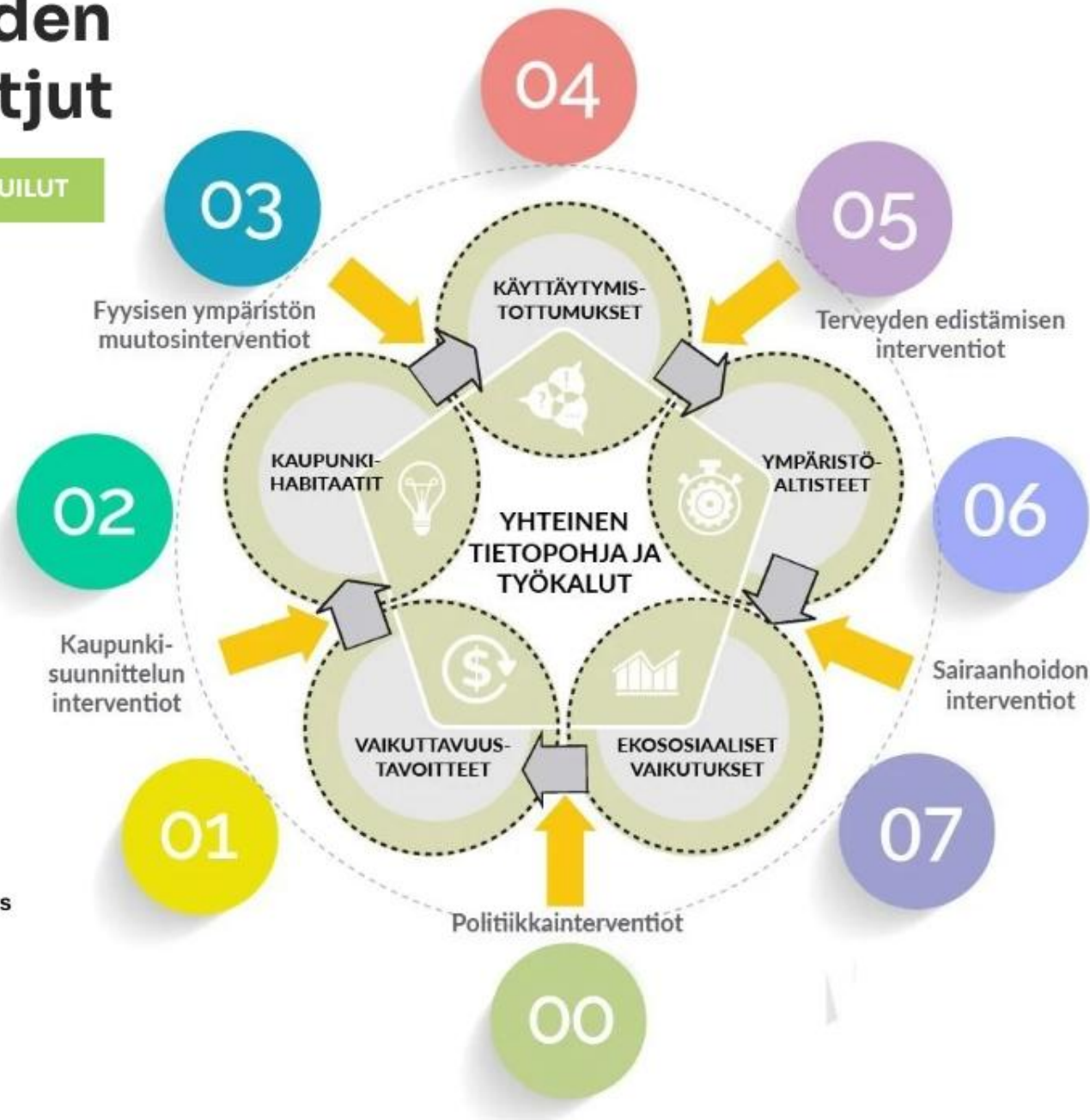
Yhteisen terveyden vaikuttavuusketjut

VIPUVAIKUTUKSET & VAIKUTAVUUSKUILUT

Tunnistetaan vaikuttavuuskuilut sekä potentiaaliset vipuvaikutuskohdat, jotka kirittävät tutkijoita, politiikkoja sekä suunnittelijoita kohti yhteisen terveyden politiikkaa ja koordinoituja interventioita.

Kytkeytyviä tutkimusaloja (00-07)

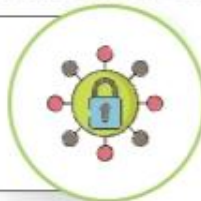
- 00 Politiikantutkimus
- 01 Suunnittelun tutkimus, informaatiotutkimus
- 02 Yhteiskuntatieteet, ympäristötieteet
- 03 Rakennetun ympäristön tutkimus
- 04 Käyttäytymistieteet, ympäristöpsykologia
- 05 Ympäristöterveys, terveystieteet
- 06 Lääketiede, eläinlääketiede
- 07 Arviointitutkimus

Suosituksat tiiviisti

O. YHTEINEN KAUPUNKITERVEYS
RAKENTUU YMPÄRISTÖMUUTOSTEN, YKSILÖIDEN
TOIMIJUUDEN JA KOKONAISTURVALLISUUDEN
KESKINÄISTEN YHTEYKSIEN YMMÄRTÄMISELLE.

Suosituksia tiiviisti

1. KAUPUNKISUUNNITTELU ON KESKEINEN VÄLINE YHTEISEN KAUPUNKITERVEYDEN VAIKUTTAVUUSTAVOITTEIDEN TOIMEENPANOON.

0. YHTEINEN KAUPUNKITERVEYS RAKENTUU YMPÄRISTÖMUUTOSTEN, YKSILÖIDEN TOIMIJUUDEN JA KOKONAISTURVALLISUUDEN KESKINÄISTEN YHTEYKSIEN YMMÄRTÄMISELLE.

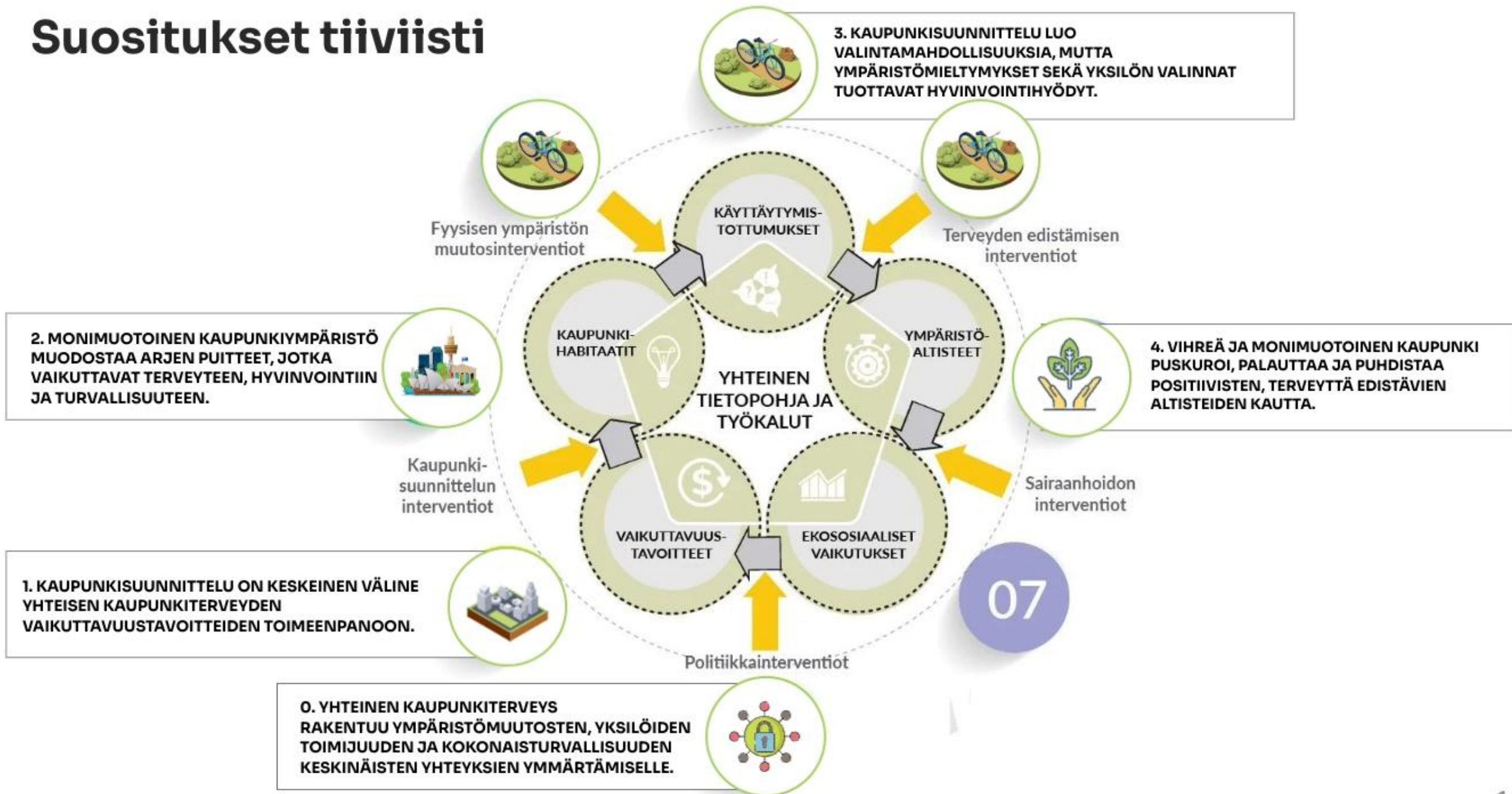
Suosituksia tiiviisti

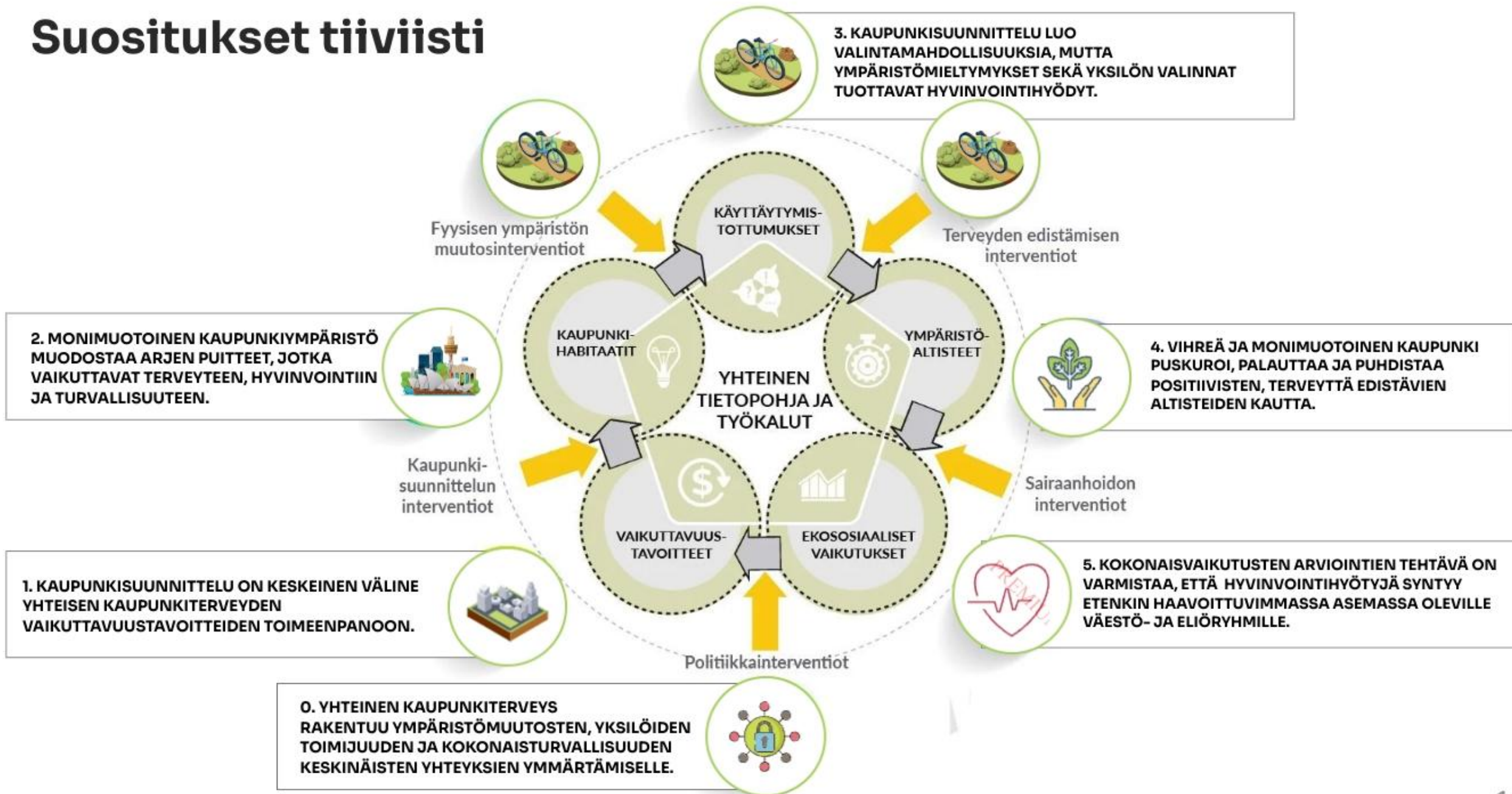
Suosituksset tiiviisti

Suosituksia tiiviisti

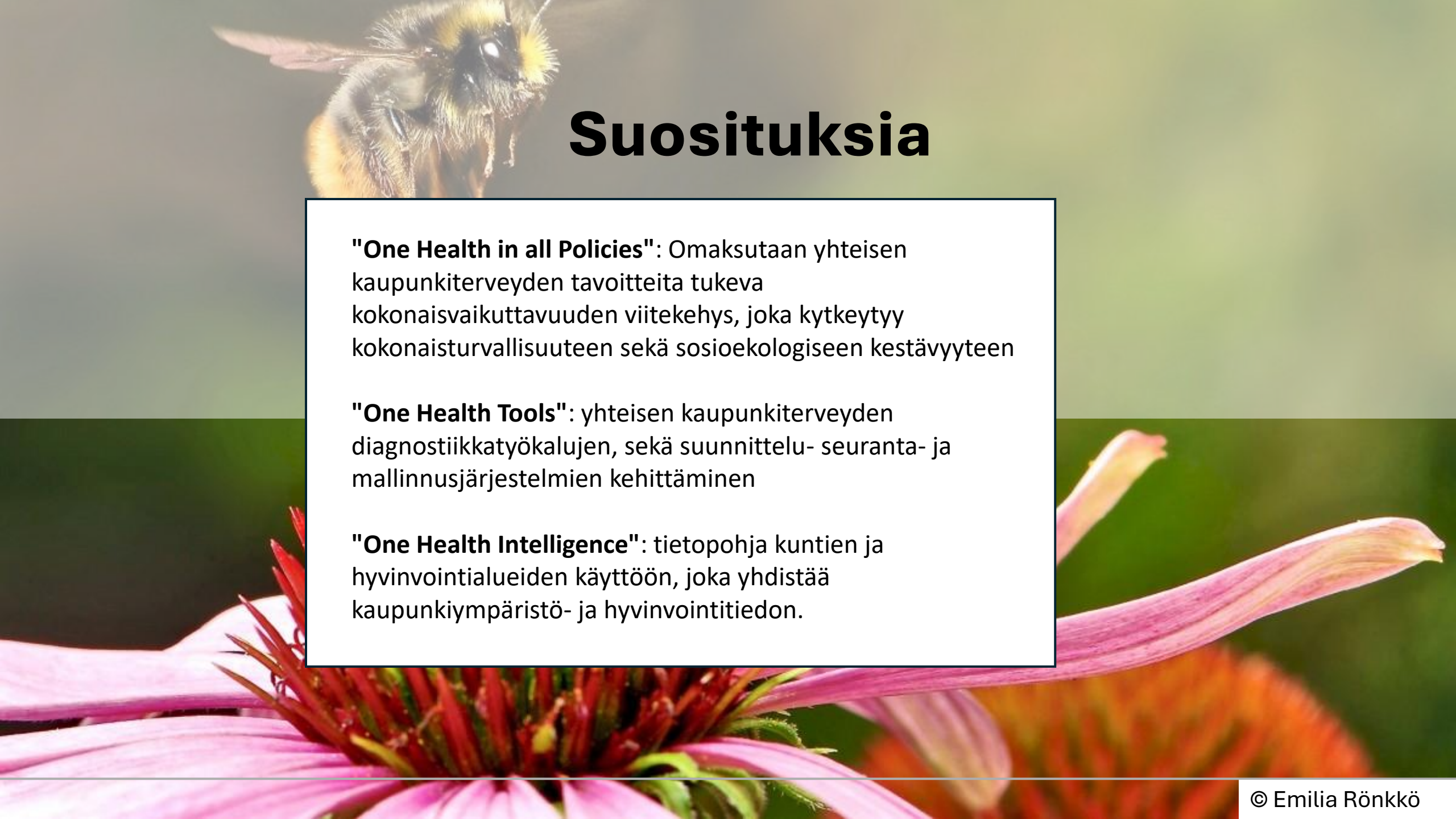

Suosituksset tiiviisti

Suosituksset tiiviisti

A close-up photograph of a bumblebee on a pink flower. The bee is in the upper left, facing right, with its wings partially spread. The flower is in the foreground, with its pink petals and red center visible. The background is a soft, out-of-focus green.

Suosituksia

"One Health in all Policies": Omaksutaan yhteisen kaupunkiterveyden tavoitteita tukeva kokonaisvaikuttavuuden viitekehys, joka kytkeytyy kokonaisturvallisuuteen sekä sosioekologiseen kestävyYTEEN

"One Health Tools": yhteisen kaupunkiterveyden diagnostiikkatyökalujen, sekä suunnittelu- seuranta- ja mallinnusjärjestelmien kehittäminen

"One Health Intelligence": tietopohja kuntien ja hyvinvointialueiden käyttöön, joka yhdistää kaupunkiympäristö- ja hyvinvointitiedon.

Suunnittelijan "reseptikirja"

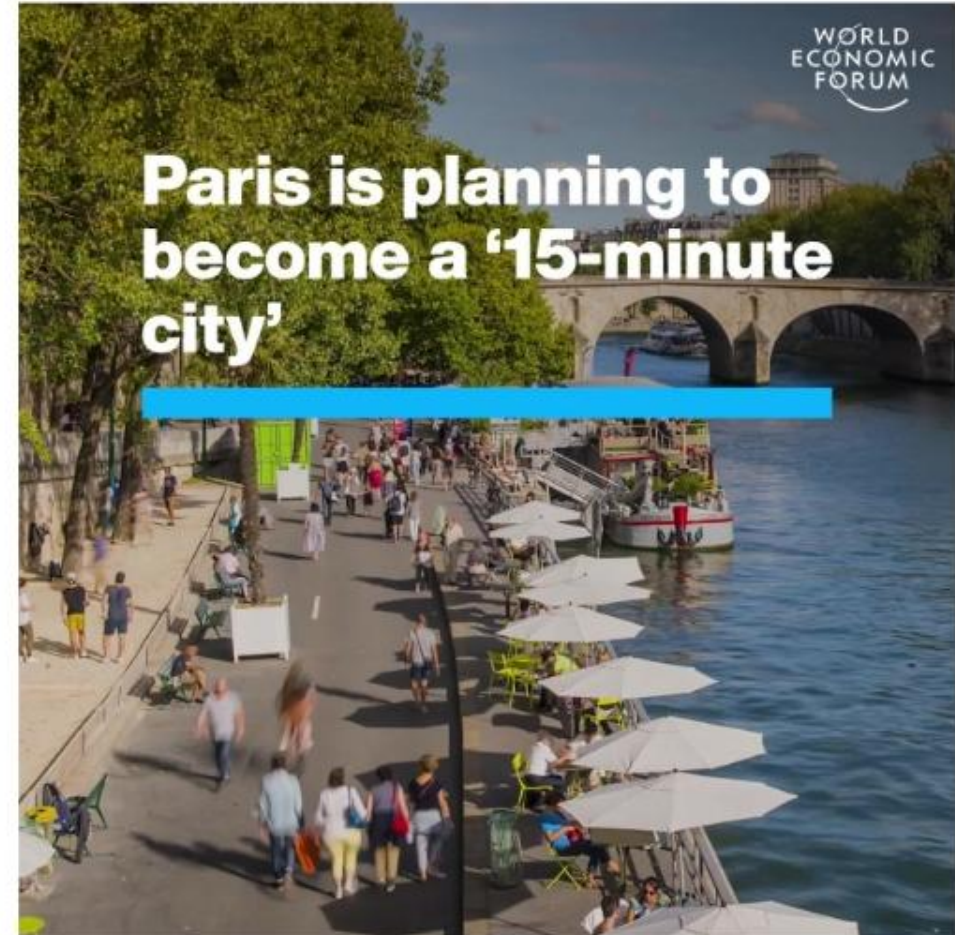
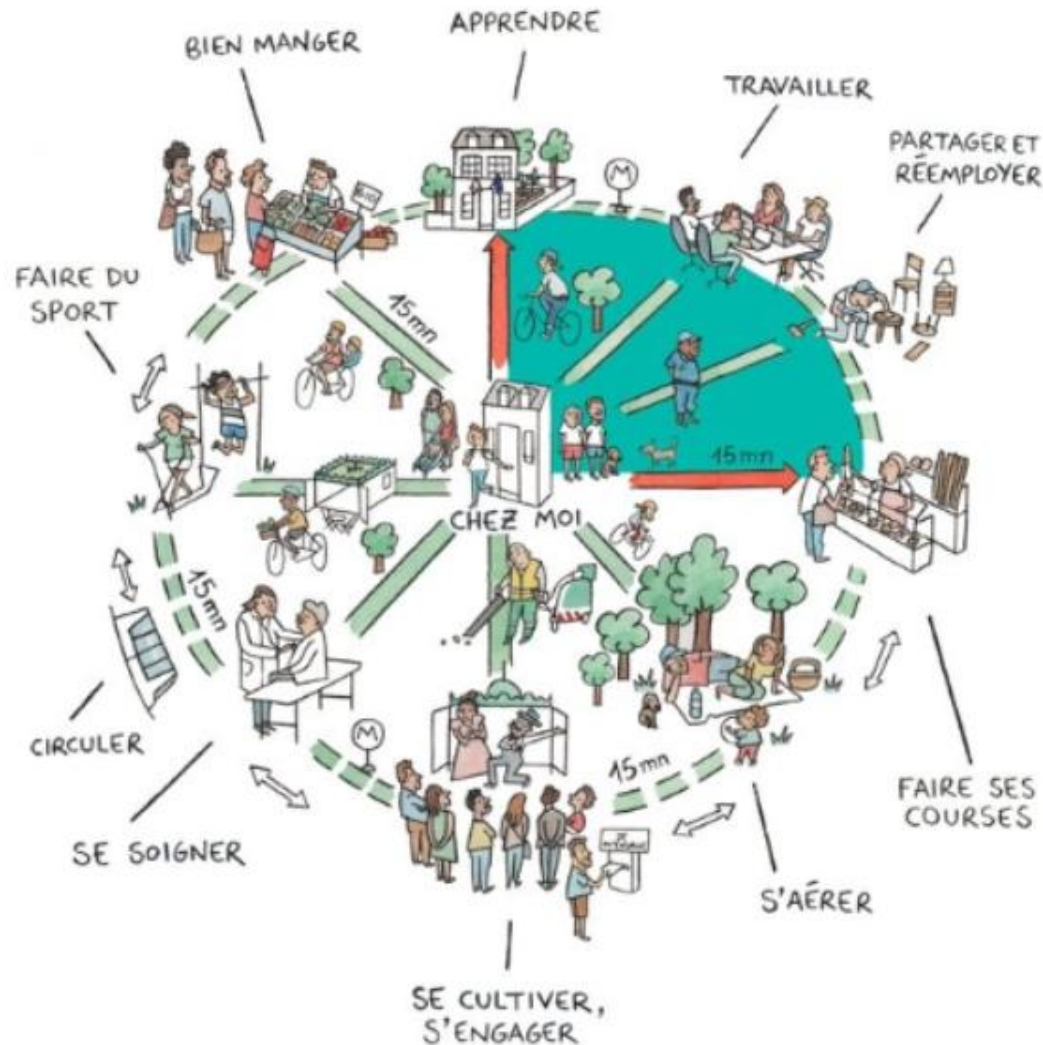
Millaiset **tarjoumat** "tuuppaavat" liikkeelle ja luontoon?

Make the healthy option fun and easy = Functional design!

Matalan kynnyksen lähivihreä: tonttikohtaiset "kaupunkimetsälöt"?

15 minuutin kaupunki: "Motoristeista" "planetaristeiksi"!

käutos!

Rakennettu
ympäristö

Biodiversiteetti

Fyysinen
aktiivisuus

Politiikkasuosituksemme löytyy pysyvästi
osoitteesta <https://urn.fi/URN:NBN:fi:oulu-202411256888>

Hankkeen nettisivut:
www.recipestn.fi